

І.В. Колос, к.е.н., доц.

Н.Й. Радіонова, к.е.н., доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто сутність внутрішнього аудиту, його роль для підвищення ефективності діяльності підприємства. Визначено об'єкти і суб'єкти, основні функції та завдання. Досліджено і узагальнено види та специфіку внутрішнього аудиту безпосередньо на підприємстві. Розглянуто об'єктивні докази ефективності внутрішнього аудиту.

Ключові слова: внутрішній аудит, функції внутрішнього аудиту, види внутрішнього аудиту.

Постановка проблеми. На сьогодні, в умовах швидких змін зовнішнього середовища, з розвитком ринкової економіки для підприємств різних форм власності постає питання у вдосконаленні діяльності підприємства. Актуальним вирішенням цих питань є створення служби внутрішнього аудиту, що дає змогу підвищити ефективність управління підприємством.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання внутрішнього аудиту розглядали вітчизняні та закордонні економісти: Р.Гініятов [2], С.Дудка [3], Т.Каменська [4], І.Краснова [6], О.Ліфанов [7], О.Макеєва [8], В.Демченко [10], В.Пантелеев [11], А.Сонін [13]. Проте вплив результатів внутрішнього аудиту на ефективність діяльності підприємства досліджено недостатньо та має питання дискусійного характеру.

Мета. Основною метою даної статті є дослідити сутність внутрішнього аудиту та його вплив на підвищення ефективності діяльності підприємства. Також на базі зазначених досліджень зробити висновки щодо доцільності впровадження служби внутрішнього аудиту на підприємстві. Показати переваги щодо створення підрозділу внутрішнього аудиту на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Внутрішній аудит є дуже важливим способом контролю діяльності підрозділів та підприємства в цілому. У сучасних умовах, при посиленні конкурентної боротьби, керівники підприємств розуміють важливість високоефективного та

© І.В. Колос, Н.Й. Радіонова, 2013

конкурентоспроможного функціонування. Саме тому внутрішній

аудит стає одним із основних інструментів підвищення ефективності управління підприємствами різних організаційно-правових форм та їх діяльності.

Внутрішній аудит допомагає організації досягти її мети та виконання завдань тим, що привносить систематизуючий і дисциплінуючий підхід до оцінки та покращення результативності процесів керівництва, контролю та управління.

Стандарт «МСА 610» визначає внутрішній аудит як «оціночну діяльність, що здійснюється, всередині суб'єкта як послуга для нього. Серед іншого до функцій внутрішнього аудиту відносять вивчення, оцінку та моніторинг адекватності й ефективності систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю».

За визначенням багатьох сучасних науковців, функції внутрішнього аудиту включають:

- оглядові перевірки систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю, моніторинг їх операцій, рекомендації щодо удосконалення;
- вивчення фінансової і управлінської інформації;
- оглядові перевірки економічності, ефективності та результативності фінансових і нефінансових операцій суб'єкта господарювання;
- оглядові перевірки відповідності діяльності суб'єкта законодавчим нормативним актам, а також вимогам і вказівкам керівництва.

Внутрішні аудитори багатьох країн є членами Інституту внутрішніх аудиторів, який має штаб-квартиру у Флориді, США. Ця організація має більше 50 000 членів, випускає стандарти професійної поведінки в ході виконання внутрішнього аудиту.

За даними Інституту внутрішніх аудиторів, метою професійних стандартів внутрішнього аудиту є:

- визначення основних принципів практики внутрішнього аудиту;
- визначення концептуальної бази, що знаходиться в основі послуг внутрішнього аудиту;
- створення основи для оцінки діяльності внутрішнього аудиту;
- сприяння удосконаленню систем і процесів організації.

Нормативним документом, що є основою здійснення внутрішнього аудиту, є стандарт внутрішнього аудиту, тобто професійне положення, яке розроблене і опубліковане Радою зі стандартів внутрішнього аудиту та визначає вимоги до внутрішнього аудиту, а також до оцінки діяльності фахівців з внутрішнього аудиту. Стандарти внутрішнього аудиту містять:

- якісні ознаки стандартів (Attribute Standards);

- стандарти діяльності (Performance Standards);
- стандарти практичного застосування (Implementation Standards).

Внутрішній аудит — це один зі способів контролю, перевірки та оцінки роботи, її правомірності та ефективності діяльності в усіх підрозділах підприємства. Мета внутрішнього аудиту — допомогти членам суб'єкта господарювання ефективно виконувати свої функції, надавши керівництву суб'єкта господарювання дані аналізу й оцінки, рекомендації та додаткову інформацію за результатами перевірок.

Для зрозуміння ролі та призначення внутрішнього аудиту необхідно дослідити управлінські потреби підприємства. Це обумовлено потребою вищого керівництва у інформації про результати повсякденної діяльності структурних підрозділів підприємства для реалізації контрольних функцій. Доцільно делегувати ці обов'язки підрозділу внутрішнього аудиту.

Внутрішні аудитори виконують специфічні перевірки, внаслідок чого своєчасно виявляють приховані недоліки та відхилення, тобто забезпечують захист від помилок і зловживань; визначають «зони ризику»; оцінюють можливості попередження майбутніх недоліків або відхилень; допомагають ідентифікувати слабкі сторони і мінімізувати їх вплив на результати роботи.

Повноваження та роль такого підрозділу визначають самі власники чи керівники підприємств. Таким чином, обов'язки, специфіка, масштаби діяльності визначаються особисто керівником в залежності від особливостей діяльності підприємства та регламентуються внутрішніми нормативними актами, зокрема, обліковою політикою підприємства.

Процесу організації системи внутрішнього аудиту передують низка процедур, серед яких вивчення:

- різних типів організаційних структур підприємств, їх переваг, недоліків і доцільності впровадження системи внутрішнього аудиту;
- організаційних структур західних компаній, що успішно впровадили систему внутрішнього аудиту, а також можливостей адаптації на вітчизняних підприємствах.

Під час вибору форми організації системи внутрішнього аудиту зарубіжні практики залежно від потреб керівництва та інших чинників рекомендують використовувати такі варіанти:

1. Створення відділу внутрішнього аудиту як невід'ємного елемента організаційної структури підприємства (in-house internal audit service). Внутрішні аудитори є співробітниками компанії. Компанія наймає керівника служби внутрішнього аудиту та досвідчених спеціалістів, здатних забезпечити ефективне виконання роботи. Точна

кількість спеціалістів залежить від завдань і напрямків діяльності служби внутрішнього аудиту. Однак практика функціонування таких підрозділів за кордоном свідчить, що у багатьох випадках їх персонал не володіє тими навичками та знаннями, які необхідні для надання послуг, передбачених внутрішнім аудитом.

2. Укладання угоди на здійснення послуг з внутрішнього аудиту із незалежними компаніями (outsourcing). Така форма організації діяльності служби внутрішнього аудиту забезпечує підприємству певні переваги:

- компанія отримує послуги високого рівня, оскільки наймає висококваліфікованих спеціалістів для виконання визначених завдань (як правило, вузького кола);

- забезпечується гнучкість щодо кількості спеціалістів, необхідних для виконання специфічних завдань (наприклад, оцінка інформаційних систем), при цьому можуть залучатися спеціалісти на короткий термін.

3. Стратегічне партнерство (strategic partnering). Це новітня (сучасна) концепція організації системи внутрішнього аудиту, яка була розвинена Партнером Департаменту послуг внутрішнього аудиту компанії Ernst & Young Г.Мартіном у 1996 р. Організація функції внутрішнього аудиту відповідно до зазначеного підходу передбачає підбір найманих працівників «зі сторони» для виконання завдань, які внутрішня служба не в змозі виконати, наприклад, через відсутність спеціалістів вузького профілю. Вони співпрацюють з внутрішніми аудиторами підприємства. Зарубіжні практики зазначають, що така форма організації праці внутрішніх аудиторів забезпечує більшу вигоду для підприємства, аніж аутсорсінг. Тісна співпраця аудиторів дає можливість «штатним» аудиторам отримувати від них додаткові знання.

Кожна із зазначених форм організації діяльності внутрішніх аудиторів має як переваги, так і недоліки.

Оскільки основний зміст роботи служби внутрішнього аудиту полягає у збиранні, аналізі інформації та формуванні на цій основі висновків і рекомендацій, керівництво підприємства повинно дбати про те, щоб служба внутрішнього аудиту мала можливість отримувати всю необхідну їй інформацію. Тому слід чітко визначити місце відділу в організаційній структурі, щоб забезпечити:

- 1) ефективний рух інформації у двох напрямках: вхідної інформації – до служби внутрішнього аудиту із різних підрозділів підприємства як планово-економічних, фінансових, так і виробничих структурних підрозділів; вихідної інформації – із відділу внутрішнього

аудиту до керівників відповідного рівня з метою виконання рекомендацій внутрішніх аудиторів;

2) співробітництво та взаємозв'язки з іншими службами та відділами підприємства.

Для того щоб ефективно виконувати свої функції, в процесі збирання інформації служба внутрішнього аудиту повинна враховувати і вивчати існуючу на підприємстві систему інформаційних потоків. Це одна з передумов, що забезпечує інтегральну взаємодію служби внутрішнього аудиту з іншими підсистемами управління, без чого неможливо конструктивно вирішувати проблеми ефективної організації служби внутрішнього аудиту як підсистеми управління.

При створенні служби внутрішнього аудиту керівництво підприємства насамперед повинно визначити форму організації її.

У сучасних умовах господарювання спостерігається процес концентрації капіталу та об'єднання підприємств у фінансово-промислові групи, корпорації, концерни, формується корпоративне управління.

Дослідження питань створення організаційних структур складних систем показує, що коли кількість підприємств, які входять до складу корпорації, зростає, відбуваються зміна організаційної структури через децентралізацію функцій управління корпорації та перехід до сегментної організаційної структури. Існує три основні принципи виділення сегментів у корпорації: продуктовий, географічний, по клієнтах.

Вибір принципу поділу на сегменти залежить від галузі діяльності корпорації, специфіки ринків, на яких вона працює, особистих уподобань вищого керівництва корпорації.

Після виділення та формування окремих дивізіонів відбувається передача окремих функцій управління до кожного з них, у тому числі і функції внутрішнього аудиту. Центр управління діяльністю відділу внутрішнього аудиту дивізіонів сконцентрований у головному офісі корпорації. Дивізіони також мають свої служби внутрішнього аудиту. Організація її роботи повинна формуватись так, щоб забезпечити оперативний рух інформаційних потоків від найнижчих ланок до головного відділу внутрішнього аудиту.

На вітчизняних підприємствах можливі два варіанти організації відділу внутрішнього аудиту залежно від типу загальної організаційної структури корпорації:

1. Організаційна структура за сегментами, яка передбачає формування у кожному сегменті відділу внутрішнього аудиту. Крім

того, на кожному підприємстві, що входить до складу сегмента, створюється відділ внутрішнього аудиту. Очолює та координує роботу всіх служб внутрішнього аудиту головний внутрішній аудитор. Така складна структура відділу виправдовує себе лише на великих підприємствах, коли до складу дивізіонів входить кілька підприємств, об'єднаних за певними однорідними ознаками.

Однак може бути достатнім створення відділу внутрішнього аудиту в межах дивізіонів (без створення окремих служб на кожному окремому підприємстві, що входить до його складу). Такий варіант доцільний, коли дивізіони формуються за продуктовим принципом, що передбачає виробництво подібних продуктів (товарів, послуг), коли технологічний цикл, облікові принципи, системи документообігу подібні або однакові. Крім того, до організації відділу внутрішнього аудиту за цим принципом вдаються тоді, коли:

а) недоцільно з організаційної та витратної точок зору формувати службу внутрішнього аудиту на кожному підприємстві дивізіону;

б) відділ внутрішнього аудиту формується із спеціалістів відповідного профілю, які орієнтовані на дослідження процесів, операцій на підприємствах цього дивізіону, добре обізнані в принципах, методах їх роботи.

Інша команда аудиторів формується для проведення процедур на підприємствах іншого дивізіону, що має свою специфіку технологічного процесу, документообігу, облікові принципи. У такому разі система внутрішнього аудиту формується за продуктовим (технологічним) принципом.

2. Командний варіант (метод) організації служби внутрішнього аудиту, який доцільний тоді, коли організаційна структура є не такою складною. При цьому, до складу служби внутрішнього аудиту входять спеціалісти різних напрямів, які підпорядковуються головному внутрішньому аудитору (керівнику служби), який, у свою чергу, підзвітний віце-президенту з фінансів або фінансово-економічної служби.

Після визначення форми організації служби внутрішнього аудиту та системи внутрішнього аудиту керівник служби повинен організувати її роботу: визначити внутрішню структуру, розподілити обов'язки між співробітниками служби, встановити підзвітність і вирішити інші організаційно-методичні питання.

Прототипом відділу внутрішнього аудиту на вітчизняних підприємствах можуть стати служби внутрішньогосподарського контролю, які функціонували на великих підприємствах, в об'єднаннях ще за часів планової економіки. Однак необхідно взяти до уваги

вимоги та принципи, відповідно до яких мають створюватись відділи внутрішнього аудиту. При цьому слід виконувати таку умову – постійний, а не перманентний характер роботи служби внутрішнього аудиту, щоб своєчасно реагувати на негативні наслідки операцій і подій.

Кількість та професійний склад спеціалістів відділу внутрішнього аудиту формують залежно від напрямів діяльності, його функцій та завдань, що покладаються на нього.

Для координації роботи, а також надання звітів відповідним органам вищого керівництва, правління призначає керівника служби внутрішнього аудиту, який повинен звітувати перед менеджером відповідного рівня організації, на нього покладено обов'язки ефективно управляти функцією «внутрішній аудит», щоб забезпечити максимальну його корисність для організації.

Для розуміння завдань, що поставлено перед службою внутрішнього аудиту, доречно ознайомитися з основними функціями внутрішнього аудиту. Такими функціями є: контрольна, інформаційна, профілактична, прогнозна. Також є додаткові функції внутрішнього аудиту, але вони встановлюються керівником підприємства залежно від особливостей та потреб.

Серед завдань внутрішнього аудиту виділяють:

— перевірку системи економічних регламентів і регуляторів на предмет достатності та відповідності чинним правовим актам і статуту;

— перевірку правильності складання та умов виконання господарських договорів;

— експертизу бухгалтерських балансів і звітів, правильності організації, методології та техніки ведення бухгалтерського обліку;

— перевірку: наявності, стану, правильності оцінки майна; ефективності використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів; дотримання чинного порядку встановлення та застосування цін, тарифів; розрахунково-платіжної дисципліни; своєчасності сплати до бюджету податків і платежів до позабюджетних фондів;

— експертизу достовірності обліку витрат на виробництво, повноти відображення доходів, точності визнання фінансових результатів, раціонального використання прибутку;

— консультування засновників, керівників підрозділів, спеціалістів і працівників апарату управління з економічних та юридичних питань;

— розробку та надання обґрунтованих пропозицій щодо покращення організації системи контролю, бухгалтерського обліку і розрахункової дисципліни, підвищення ефективності програм розвитку, зміни структури виробництва та видів діяльності;

— організацію підготовки до перевірки (експертизи) зовнішнього аудиту, податкової адміністрації та інших органів зовнішнього контролю.

Зазначені завдання виконує безпосередньо суб'єкт внутрішнього аудиту – працівник підприємства. Це може бути фахівець із бухгалтерського обліку, економіст, фінансист, що здійснює контроль політики підприємства щодо сумнівних боргів; перевірку дотримання даної політики; аудиторську перевірку значних, нетипових або непідтверджених необхідними документами витрат.

Щодо об'єктів внутрішнього контролю українські та зарубіжні вчені виділяють такі: ведення бухгалтерського обліку, достовірність звітності; стан майна, забезпеченість власними засобами; фінансова стійкість; платіжна спроможність; система управління підприємством; якість роботи економічних і технічних служб, оподаткування, планування; нормування; стимулювання; внутрішньогосподарський контроль; організація та технологія виробництва; процеси господарської діяльності; проектно-кошторисна документація, виконавча дисципліна. Внутрішній аудит організовується з урахуванням його специфіки на кожному підприємстві, тому на практиці розрізняють різні види внутрішнього аудиту: операційний аудит, аудит на відповідність, аудит звітності.

Операційний (дослідження господарської системи з точки зору її ефективності і продуктивності), який містить:

– функціональний: контроль функції виробництва, управління, збуту;

– технологічний: контроль професійного рівня техніки та технології (системи виробництва);

– організаційний: контроль функціонування процесів або організаційної структури;

– економічний: контроль дотримання економічних норм, правил розрахунків і звітності;

– правовий: контроль виконання міжнародних, державних, місцевих законодавчих актів і положень, а також внутрішніх регламентів і розпоряджень керівника;

– соціальний: контроль виконання колективних договорів між адміністрацією та колективом підприємства, дотримання

психофізіологічних рекомендацій при призначенні працівників на посаду;

– спеціальний: визначається потребами адміністрації, зокрема виявлення причин неефективності функціонування систем електронної обробки інформації, дослідження можливості зловживань у конкретному підрозділі.

Аудит на відповідність вимогам проводиться за двома напрямками:

– аудит на відповідність принципам – процедури контролю дотримання нормативних вимог законодавства, облікових стандартів, внутрішніх правил підприємства;

– аудит на відповідність доцільності – процедури контролю діяльності посадовців на предмет раціональності, доцільності, обґрунтованості та ефективності.

Аудит фінансової звітності здійснюється:

– у межах затвердженого плану роботи (плановий);

– на вимогу власника, керівника (позаплановий).

Незважаючи на різні види та специфіку внутрішнього аудиту, успіх перевірки визначається наявністю рекомендацій щодо вирішення існуючих та майбутніх проблем, а показниками якості можуть бути повнота аудиту, ефективність та витрати на його проведення.

Відхилення у бухгалтерській звітності наявні майже завжди. Внутрішні аудитори в ході перевірки зобов'язані виявити ту їх частину, в результаті якої суттєво перекручена звітність у цілому.

Відхилення у бухгалтерській звітності можуть бути суттєвими та несуттєвими, допущені навмисно і ненавмисно. Будь-яка підозра щодо можливих неточностей або невідповідності записів у інформації, що розглядається аудитором, призводить до розширення процедур дослідження з метою спростування або підтвердження сумнівів. Неточність або невідповідність інформації можуть виникати у результаті протизаконних дій з боку посадових осіб.

Протизаконні дії – це дії посадових осіб, які суперечать законодавству та здійснюються навмисно або ненавмисно. У зв'язку з цим одні протизаконні дії посадових осіб можуть розцінюватись як шахрайство (обман), інші – як помилка. Згідно з Міжнародними стандартами аудиту № 240, термін «шахрайство» означає навмисну дію, яку здійснюють одна або декілька осіб зі складу керівників суб'єкта або третіми особами, що призводить до неправильного подання фінансової звітності. Як шахрайство можуть розглядатися такі дії:

- маніпуляція, фальсифікація, зміни облікових записів або документів;
- незаконне присвоєння активів;
- приховування або пропуск інформації про операції в облікових записах або документах;
- відображення в обліку неіснуючих операцій;
- неправильне використання облікової політики.

Термін «помилка» означає ненавмисні погрішності, допущені у фінансовій звітності, такі як:

- математичні помилки або описки у облікових записах або даних бухгалтерського обліку;
- упущення фактів або неправильна інтерпретація;
- неправильне застосування облікової політики.

Зобов'язання щодо попередження і виявлення фактів шахрайства та помилок покладаються на керівництво суб'єкта і здійснюються шляхом впровадження й безперервної роботи адекватних систем обліку і внутрішнього аудиту (контролю). Ці системи зменшують, але не виключають повністю можливість шахрайства і помилок.

Досить лаконічним і точним є визначення поняття шахрайства Дж.Робертсоном. Він трактує, що «це навмисне внесення фіктивної інформації у фінансові звіти з метою введення будь-кого в оману, яке несе за собою збиток для інвесторів і кредиторів».

У статті 190 Кримінального Кодексу України [1] використовується таке визначення шахрайства: «заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом омани або зловживання довірою». Таким чином можна зробити висновок, що шахрайство та помилка є відхиленнями:

- від чинного законодавства;
- від нормативних актів, що регулюють діяльність організації й методологію обліку;
- внаслідок недотримання протягом звітного року прийнятої облікової політики відображення в обліку окремих господарських операцій та оцінки майна;
- внаслідок порушення принципу віднесення доходів і витрат до відповідних періодів;
- у результаті недотримання єдності в розмежуванні обліку витрат, які належать до різних класифікаційних груп;
- внаслідок недотримання тотожності даних аналітичного обліку оборотам і залишкам по рахунках синтетичного обліку.

Внутрішній аудитор відповідає за виявлення шахрайства та непомічених чи не виправлених помилок. Всі помилки у звітності належать до одного з видів:

- відсутність ведення обліку;
- помилки у повноті відображення операцій;
- помилки в обґрунтуванні відображених операцій;
- помилки у періодизації;
- помилки у записах;
- помилки в оцінці;
- помилки, які повторюються;
- помилки, пов'язані з необізнаністю з певних питань податкового законодавства.

Якщо помилки працівники припускаються у зв'язку з неухважністю, перенавантаженням, то зовсім інші причини виникнення шахрайства (рис. 1).

Існування служби внутрішнього аудиту забезпечує профілактику правопорушень щодо попередження крадіжок та зловживань на підприємстві. З цією метою внутрішнім аудиторам доцільно розробити для підприємства комплекс заходів, враховуючи специфіку підприємства та його «зон ризику» (табл. 1).

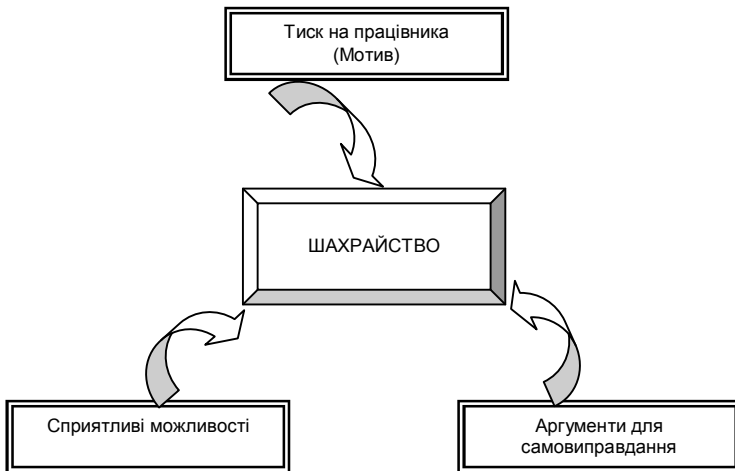

Рис. 1. Визначальні фактори виникнення шахрайства

Таблиця 1

Комплекс заходів системи внутрішнього аудиту
щодо попередження зловживань

Заходи	Способи	Відповідальні
Облік ресурсів	Забезпечення прозорості процесу руху ресурсів	Бухгалтери, матеріально-відповідальні особи
Нормування витрат ресурсів	Затвердження обмежень технологічних втрат і списання ресурсів	Інженерно-технічні, технологічні, ревізійні служби
Розподіл відповідальності	Супроводження руху ресурсів офіційною передачею відповідальності	Менеджер (середньої ланки)
Впровадження особистих правил прийому на роботу відповідальних працівників	Консультації з попереднім роботодавцем, спеціальне тестування	Менеджер з персоналу
Турбота про співробітників	Впровадження пакету соціальних гарантій для працівників	Власники компанії, топ-менеджери
Карні заходи	Введення в норму звільнень за статтею за недовіру, штрафування матеріально відповідальних осіб	Працівники усіх рівнів

Економічна ефективність досягається за рахунок попередження порушень, своєчасного внесення змін у податкові розрахунки, застосування податкових пільг, раціональної облікової політики, значного скорочення штрафних податкових санкцій.

Робота внутрішнього аудитора значно більше може вплинути на ефективність діяльності підприємства, ніж перевірка незалежного зовнішнього аудитора. Внутрішній аудитор більш детально знає структуру підприємства, специфіку функціонування, може більш реально оцінити «людський фактор». Доцільним буде співпраця внутрішнього аудитора та планового відділу за напрямками: аналізу складеної звітності; розрахунку показників фінансового стану підприємства на найближчу перспективу; складання прогнозного балансу.

Для ефективної діяльності внутрішні аудитори підприємства повинні мати специфічні засоби праці: аудиторські стандарти, норми і рекомендації.

Стандарти визначають загальний підхід до проведення аудиту, масштаб аудиторської перевірки, види звітів аудиторів, питання методології, а також базові принципи, яких повинні дотримуватися усі представники цієї професії незалежно від умов, у яких проводиться аудит. Для організації внутрішнього аудиту підприємствам доцільно розробляти унікальні стандарти. За допомогою стандартів

внутрішнього аудиту здійснюється регулювання його діяльності (права, обов'язки, відповідальність) та взаємовідносин зі службами і спеціалістами під час проведення аудиторських перевірок конкретної ділянки обліку або підрозділу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, дослідивши сутність, функції та завдання внутрішнього аудиту можна зробити висновки, що з розвитком вітчизняної економіки підвищенням конкурентності та вимог до розвитку організації діяльності, керівники підприємств починають розуміти потенціал внутрішнього аудиту та його вплив на ефективність роботи підприємства.

Дійсно, одним із основних напрямків вдосконалення управління підприємства є наявність служби внутрішнього аудиту. У ході дослідження було з'ясовано важливість внутрішнього аудиту як інструменту підвищення ефективності діяльності підприємства. Це обумовлено тим, що внутрішній аудит:

- є доступним ресурсом, який може підвищити ефективність компанії;
- допомагає досягти поставлених цілей шляхом систематизованого підходу підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю та корпоративного управління;
- надає гарантії (об'єктивний аналіз аудиторських доказів) та консультації з орієнтацією на удосконалення діяльності підприємства;
- сприяє попередженню зловживань;
- підвищує інвестиційну привабливість підприємства та можливість виходу на міжнародні ринки капіталу.

Зі зростанням розмірів підприємства, підвищенням складності процесів управління та розподілу функцій, внутрішній аудит є вагомим показником та шляхом удосконалення, розвитку та ефективності діяльності підприємства.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний Кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III.
2. *Гиниятов Р.* Внутренний аудит и ревизия: определение профессии / *Р.Гиниятов* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ia-ru.ru/publication/member_articles/giniyatov_1/.
3. *Дудка С.* Внутрішній аудит: найголовніше / *С.Дудка*. – 2011. – 230 с.
4. *Каменська Т.О.* Внутрішній аудит. Сучасний погляд : монографія / *Т.О. Каменська*. – К., 2010. – 499 с.

5. Корінко М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, диверсифікація : монографія / М.Д. Корінко. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2007. – 429 с.
6. Краснова И. Методика проведения внутренней аудиторской проверки эффективности системы внутреннего контроля бизнес-процессов / И.Краснова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iaa.ru/publication/member_articles/audit_guidelines.
7. Ліфанов О.Д. Внутрішній аудит / О.Д. Ліфанов. – 2011. – 348 с.
8. Макеєва О. Перспективи розвитку внутрішнього аудиту в Україні / О.Макеєва. – Економіст, 2010. – С. 54–56.
9. Мельник М.В. Ревизия и контроль : учебник / М.В. Мельник, А.С. Пантелеев, А.Л. Звездин. – М. : КНОРУС, 2007. – 640 с.
10. Практичний курс внутрішнього аудиту : підручник / за ред. В.В. Демченко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
11. Пантелеев В.П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація : монографія / В.П. Пантелеев. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2008. – 491 с.
12. Савченко В.Я. Аудит : навч. посібник / В.Я. Савченко. – 2011. – 546 с.
13. Сонин А. Зачем компании нужен внутренний аудит? / А.Сонин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iaa.ru/publication/member_articles/sonin2/
14. Усач Б.Ф. Аудит : підручник / Б.Ф. Усач. – 2009. – 364 с.

КОЛОС Ірина Василівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, обліку і аудиту Київського національного університету технологій та дизайну.

Наукові інтереси:

– внутрішній аудит підприємства.

РАДІОНОВА Наталія Йосипівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, обліку і аудиту Київського національного університету технологій та дизайну.

Наукові інтереси:

– внутрішній аудит, його функції, види.

Стаття надійшла до редакції 06.03.2013

Колос І.В., Радіонова Н.Й. Внутрішній аудит як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства

Колос И.В., Радонова Н.И. Внутренний аудит как инструмент повышения эффективности деятельности предприятия

Kolos I., Radionova N. The internal audit as a tool to improve the efficiency of enterprise

УДК 657.6

Внутренний аудит как инструмент повышения эффективности деятельности предприятия / И.В. Колос, Н.И. Радионова

В статье рассмотрены сущность, роль и предназначение внутреннего аудита. Определены объекты и субъекты, основные функции и задачи. Исследованы и обобщены виды и специфика внутреннего аудита непосредственно на предприятии. Представлены объективные доказательства эффективности внутреннего аудита.

Ключевые слова: внутренний аудит, функции внутреннего аудита, виды внутреннего аудита.

УДК 657.6

The internal audit as a tool to improve the efficiency of enterprise / I.Kolos, N.Radionova

The article deals with essence, role and purpose of internal audit. The objects and subjects, the main functions and tasks. Investigated and generalized types and specifics of internal audit directly to the company. Filed objective evidence of the effectiveness of internal audit.

Key words: internal audit, internal audit function, types of internal audit.